

1. 7. 2015

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Odposlechy v trestním řízení: Střet práva na soukromí se zájmem společnosti na objasňování trestné činnosti

Provádění odposlechu v trestním řízení je poslední dobou frekventovaným tématem, jímž se zabývají jak média při rozebírání veřejně známých kauz, tak soudy při své rozhodovací činnosti, vzhledem k tomu, že se provádění odposlechů stalo ze strany orgánů činných v trestním řízení oblíbeným prostředkem k získávání důkazů při podezření z páčání trestné činnosti.

Kdy je ale užití tohoto prostředku oprávněným zásahem do soukromí jedince a kdy se jedná o zásah neoprávněný vedený snahou orgánů činných v trestním řízení vytěžit jakoukoli informaci, která by mohla vést ke vzniku samotného důvodného podezření ze spáchání trestného činu? To je otázkou, na kterou je třeba hledat odpověď především v soudní judikatuře zabývající se výkladem příslušných ustanovení zákona č. [141/1961 Sb.](#), trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TR“).

Odposlech je institutem trestního řízení, který umožňuje orgánům činným v trestním řízení, resp. policejnímu orgánu, zasáhnout do základních práv a svobod osoby, o jejíž odposlech se jedná, ale rovněž i osoby, která s danou odposlouchávanou osobou komunikuje. De facto se jedná o zákonem aprobovaný průlom do ústavně garantovaného práva člověka na ochranu soukromí dle čl. 7 odst. 1 a čl. 13 Listiny základních práv a svobod spočívající v ochraně tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením a dále dle čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod do práva člověka na respektování rodinného a soukromého života, kterým je chráněna komunikační svoboda spočívající v ochraně obsahu předávaných zpráv a informací i vnějších okolností, za nichž se komunikace uskutečňuje (místo, čas, druh a způsob komunikace).

Vzhledem k závažnosti tohoto zásahu do ústavně garantovaných práv člověka je pak třeba, aby bylo vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (dále jen „příkaz k odposlechu“) podrobena zkoumání, jak co do splnění zákonných náležitostí opravňujících k jeho vydání, tak co do faktické důvodnosti jeho vydání vyplývající z dosavadních výsledků trestního řízení. V praxi ovšem často ze strany policejního orgánu a státních zástupců dochází k požadování vydání příkazu k odposlechu bez existence dostatečných důvodů k jeho nařízení a na straně soudů pak dochází k vydání požadovaných příkazů k odposlechu bez náležitého zkoumání odůvodněnosti jejich vydání a bez splnění zákonem vyžadovaných náležitostí na jejich znění.

Jaké jsou tedy podmínky k provádění odposlechu?

O nařízení odposlechu je rozhodováno formou příkazu, jak judikoval Nejvyšší soud ČR ve svém

usnesení sp. zn. **Tzn 24/95**: „Odposlech a záznam telekomunikačního provozu může nařídít za podmínek ustanovení § 88 odst. 1, 2 tr. ř. předseda senátu nebo soudce příkazem, který má povahu rozhodnutí svého druhu; nejde o usnesení ve smyslu § 119 odst. 1 tr. ř. ani o opatření.“

Dle § 88 odst. 1 TŘ lze vydat příkaz k odposlechu, je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, dále pro trestné činy podle § 226, 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4, § 256 - 258 a § 329 zákona č. [40/2009](#) Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“) nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, a to za podmínky, že lze důvodně předpokládat, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo.

V souladu s § 88 odst. 2 TŘ je pak příkaz k odposlechu oprávněn vydat předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce, přičemž musí být písemný a musí být odůvodněn, včetně konkrétního odkazu na vyhlášenou mezinárodní smlouvu v případě, že se vede trestní řízení pro úmyslný trestný čin, k jehož stíhání tato mezinárodní smlouva zavazuje.

V příkazu k odposlechu musí být stanovena uživatelská adresa či zařízení a osoba uživatele, pokud je její totožnost známa, a doba, po kterou bude odposlech a záznam telekomunikačního provozu prováděn, která nesmí být delší než čtyři měsíce. V odůvodnění pak musí být uvedeny konkrétní skutkové okolnosti, které vydání tohoto příkazu, včetně doby jeho trvání, odůvodňují.

V průběhu provádění odposlechu má pak policejní orgán dle § 88 odst. 3 TŘ povinnost průběžně vyhodnocovat, zda i nadále trvají důvody, které vedly k vydání příkazu k odposlechu. Pokud důvody pominuly, je povinen odposlech a záznam telekomunikačního provozu ihned ukončit, a to i před skončením stanovené doby odposlechu.

Dobu trvání odposlechu je pak po vyhodnocení dosavadního průběhu možno prodloužit dle § 88 odst. 4 TŘ, a to příkazem vydaným soudce soudu vyššího stupně a v přípravném řízení soudcem krajského soudu na návrh státního zástupce, a to i opakovaně, vždy nejdéle na čtyři měsíce.

Získané záznamy o odposlechu lze dle § 88 odst. 6 TŘ užít jako důkaz v jiné trestní věci, než je ta, v níž byl odposlech proveden, pokud je v dané trestní věci vedeno trestní stíhání pro trestný čin dle § 88 odst. 1 TŘ, tedy byly-li by zde splněny podmínky pro nařízení odposlechu, popřípadě rovněž se souhlasem uživatele odposlouchávané stanice.

Splněním zákonných náležitostí na obsah příkazu k odposlechu se zabýval Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení sp. zn. **4 Pzo 3/2013**, ve kterém vyslovil, že: „V příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu musí být uvedeny konkrétní skutkové okolnosti, které odůvodňují vydání tohoto příkazu. Jestliže soud tyto důvody v příkazu neuvede a nevysvětlí, proč nelze sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo proč by bylo jinak jeho dosažení podstatně ztíženo a omezí se toliko na popis stíhaného skutku a obecné konstatování, že uvedeným odposlechem lze zjistit podstatné okolnosti, vedoucí přímo k pachateli trestné činnosti a ztotožnění osob, které se na trestné činnosti podílely, porušuje tím ustanovení § 88 odst. 1, odst. 2 tr. řádu.“

Shora uvedené rozhodnutí považují za svým způsobem průlomové, neboť v praxi neustále dochází k vydávání příkazů k odposlechu, ve kterých je požadavek na uvedení důvodu a účelu odposlechu odbyt přepisem zákonné podmínky, tedy konstatováním, že sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak a rovněž že se očekává, že odposlechem budou zjištěny skutečnosti významné pro trestní řízení, a to bez jakékoli další konkretizace. Ačkoliv by se takový požadavek ze zákonného ustanovení dal vyčíst, soudy při vydávání příkazů k odposlechu často rezignují na jeho naplnění a je tedy třeba, aby tyto povinné náležitosti příkazu k odposlechu byly dále vyloženy a akcentovány judikaturou a jejím

sjednocováním Nejvyšším soudem ČR.

V příkazu k odposlechu by rovněž měla být dostatečně určité specifikována odposlouchávaná stanice či jiný způsob odposlouchávané komunikace včetně specifikace jejího uživatele, jak judikoval Ústavní soud ve svém nálezu, sp. zn. **II. ÚS 615/06**: „Příkaz musí být individualizován ve vztahu ke konkrétní osobě, která je uživatelem telefonní stanice. Pokud tato skutečnost nevyplývá ze zjištění, že se jedná o majitele telefonní stanice, musí být zdůvodněno, na základě jakých zjištění je dovozováno, že ji má v držení a že ji skutečně používá, nebo ji v minulosti v nikoliv nepodstatné míře používala, a že tak bude s vysokou pravděpodobností činit i v budoucnu.“

K důsledkům nedodržení shora popsanych zákonných náležitostí a podmínek vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu se vyjádřil Ústavní soud v nálezu sp. zn. **II. ÚS 502/2000**: „Porušení těchto pravidel při pořizovaném získávání těchto dalších důkazů vytváří nezákonnost důkazu provedeného v trestním řízení a má samo o sobě za následek, že i proces hodnocení důkazů jako celek trpí zásadní vadou.“

Institut odposlechu má pak sloužit k objasnění trestné činnosti, na jejíž páchání je usuzováno z již existujících důkazů, nikoli jako prostředek k získání prvotního důkazu směřující k potvrzení zatím nepodloženého podezření o spáchání trestného činu, jak vyslovil Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. **II. ÚS 615/06**, když o příkazu k odposlechu říká, že: „Může tedy být vydán jen v řádně zahájeném trestním řízení pro zákonem kvalifikovanou trestnou činnost, a musí být podložen relevantními indiciemi, z nichž lze dovodit důvodné podezření ze spáchání takového trestného činu.“ Dále se k tomuto Ústavní soud vyjádřil v nálezu sp. zn. **II. ÚS 789/06**, když judikoval, že: „Z hlediska ústavně chráněných základních práv je nepřijatelné, aby zahájení úkonů k objasňování a prověřování skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin podle § 158 odst. 3 trestního řádu, např. ve formě odposlechů, bylo zneužíváno jako prostředku k teprve dodatečnému opatřování podkladů pro tento postup, tj. samotné důvodnosti podezření.“

Velkou pozornost poslední dobou rovněž vzbuzuje otázka odposlechu komunikace odposlouchávané osoby s obhájcem, což je dle § 88 odst. 1 TŘ nepřijatelné a jak vyslovil Ústavní soud v nálezu sp. zn. **III. ÚS 62/95**: „Pro komunikaci obhájce s jeho klientem ústavně přípustná výjimka zásahu do tajemství dopravovaných zpráv neplatí. ... Při střetu dvou zájmů ústavně chráněnému tajemství dopravovaných zpráv je třeba dát přednost před účelem trestního řízení (§ 1 odst. 1 tr. ř.); důsledkem toho ovšem je, že jakýkoli záznam, dotýkající se ústavně chráněného tajemství, nesmí být prováděn nebo protokolárně podchycen (§ 88 odst. 4 tr. ř.), a to ani pouhým sdělením, že k ústavně chráněné komunikaci vůbec došlo.“

Vzhledem k tomu, že odposlechy jsou ve většině případů z pochopitelných důvodů prováděny ve fázi prověřování za režimu utajení, tedy před zahájením trestního stíhání, jedná se o úkony, na které je pohlíženo jako na neodkladné či neopakovatelné dle § 160 odst. 4 TŘ. Protokol o provedení takového úkonu pak musí obsahovat odůvodnění, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný či neopakovatelný považován, jak vyslovil Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. **8 Tdo 46/2013**: „Smyslem a účelem povinnosti vyložit věcné důvody pro neodkladnost a neopakovatelnost úkonu v protokolu je totiž zaručit transparentnost trestního řízení a jeho kontrolovatelnost, tj. zajistit náležitou přezkoumatelnost těchto úkonů.“ Sepsání protokolu o provedeném odposlechu je dle § 88 odst. 6 TŘ předpokladem použitelnosti záznamu o odposlechu jako důkazu v trestním řízení, kdy tento kromě odůvodnění neodkladnosti či neopakovatelnosti úkonu, musí obsahovat rovněž údaje o místě, času, způsobu a obsahu provedeného záznamu a o orgánu, který jej pořídil.

Po pravomocném skončení trestního stíhání je dle § 88 odst. 8 TŘ státní zástupce nebo policejní orgán, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, a v řízení před soudem předseda senátu soudu prvního stupně povinen informovat o nařízeném odposlechu a záznamu telekomunikačního

provozu uživatele odposlouchávané stanice spolu s poučením o právu podat ve lhůtě šesti měsíců ode dne doručení této informace návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu k Nejvyššímu soudu ČR. Vzhledem k tomu, že záznamu odposlechu je zpravidla užito jako důkazu v trestním řízení, není následný přezkum zákonnosti nařízení odposlechu až po pravomocném skončení věci příliš praktickým řešením. V praxi je proto většinou volena varianta obrany proti nařízení odposlechu formou podání ústavní stížnosti, která je (za splnění dalších zákonných podmínek) proti příkazu k odposlechu přípustná, jelikož proti takovému příkazu není přípustný žádný opravný prostředek. Ústavní soud ovšem často vyjadřuje zdrženlivost vůči zasahování do činnosti orgánů činných v trestním řízení v době, kdy trestní řízení stále probíhá a tak často nezbývá než zákonnost a použitelnost důkazu prováděného záznamem odposlechu rozporovat při dokazování v hlavním líčení před soudem.

Na závěr lze uvést, že shora uvedené náležitosti příkazu k odposlechu by měly naplňovat již žádosti policejních orgánů a návrhy na vydání příkazů k odposlechu podané státními zastupitelstvími, neboť právě tyto orgány svým dosavadním šetřením dospěly k názoru, že jsou splněny podmínky pro jejich vydání, jak vyslovil Ústavní soud v nálezu, sp. zn. **II. ÚS 789/06**: „*Nezbytnost zkoumání, zda žádost o vydání příkazu podle § 88a odst. 1 trestního řádu byla podána v řádně zahájeném trestním řízení, vyplývá přímo z čl. 13 Listiny základních práv a svobod ve spojení s čl. 8 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, a je nerozhodné, že se o této povinnosti výslovně nezmiňuje i zákon.*“

Mgr. Petra Čichoňová,
advokátní koncipientka

autorka působí v advokátní kanceláři MSB Legal, v.o.s.

[MSB Legal, v.o.s.](#)

Bucharova 1314/8
158 00 Praha 13

Tel.: +420 251 566 005

Fax: +420 251 566 006

e-mail: paha@msblegal.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)